

האם ניתן להעניש את אשה דיין על מעלליו ביום הטבח במעלות?

האם ניתן להעמיד את משה דיין על מעשיו ומחליו ביום הטבח ב מעלות?

שאלה זו העסיקה בשבוע האחרון את חברי הממשלה וחברי ועדת החוק והביטחון של הכנסת, להם ניתן לקרוא את מסקנות ועדת חירום שהתמנתה כדי להחליט בפרשה, עוד לפני פירסומו של הדו"ח ברבים.

כבר כיום ברור שהפרשה לא תסתים עם הודעת הממשלה ופירסום הדו"ח הוועדה לציבור. היא עתידה עוד להכות גלים ולהפוך לפרשת ווטרגייט במהדורה ישראליה. כשבמרכזה ניצב מיישנה שר הביטחון בממשלת גולדה מאיר.

הפירוש היחיד המתבקש ממסקנות הוועדה מצביע על כך שמשה דיין נושא בן אחריות ישירה לכך שהפרשה הסתיימה כפי שהסתיימה. כיום ברור לחלוטין כי דיין רימה את הממשלה בדיווחיו ביום הטבח, כי לחץ למן הרגע הראשון לביי צוע פעולה צבאית, כדי לחלץ את התלמידים שהוחזקו בבית הספר במעלות כי בני-ערובה בידי הפדאיון, וכי לא העביר ידעת הממשלה. כתוצאה מכך לא יכלה הממשלה לנסות אפילו לחלץ את הילדים תמורת מילוי תנאיהם של הרוצחים.

פירוש זה התברר מייד לשרי הממשלה. להם ניתן בשבוע שעבר לעיין עיון חטוף בדו"ח. כדי למנוע הדלפות מתוכן הדו"ח לציבור לפני מסירת ההודעה הממשלתית הרישמית, לא נמסר הדו"ח לשרים לעיון ולניתוח מעמיק, והוא נאסף מידיהם מייד לגנרל שניתן להם לעיין בו זמן קצר בלבד. גם הוויכוח שנערך בין השרים, לפני העברת מסקנות ועדת חירום לדיעת חברי ועדת החוק והביטחון, היה קצר. אבל שרים אחדים התבטאו מייד בלשון חריפה וקיי צנינות, כאשר התחוויר להם מה שהעיתונות הישראלית כולה, מלבד העולם הזה, ניסרה תה להסתיר אחרי הסיום הטראגי של ששת מעלות: שדיין חיבל במתכוון במא-מצי הממשלה לנסות לשחרר את ילדי בית הספר הדתי בצפת בשלום מידי הרוצחים.

חריף מכונם בתגובתו היה דווקא שריהחוקקאות, אהרון און. און, שגא שלט ברוח, היה בין רגש, עד שכונה, לדברי עדי שמועה, את דיין ככינוי "רוצה" אוני עצמו מכחיש כי התכבא ב צורה זו. אולם התגובה הרגשית שלו איפיינה את התדהמה שהיכ תח את חברי הממשלה וחברי ועדת החוק והביטחון כאשר קראו את מסקנות ועדת חירום בראשונה. זו היתה גם הסיבה שמשה דיין תבע

במעלות לגדה הים

ללא אישור הממשלה לכך. הוא עשה זאת במסגרת של "עצות מיניסטריאליות" לרמטכ"ל, רביאלוף מוטח גור. מוטח גילה אומץ לב ראוי די שבה, סירב למצא אחר העצות וי התנגד לביצוע פעולה צבאית כי טרם ימוצו כל האפשרויות האחרות. כשלב מסוים אף הודיע הי רמטכ"ל ושרי הביטחון, כי אם כריצונו לבצע פעולה צבאית, שיטוח הפיקוד על עצמו ויחדל ממתן עצות, שאינן מחייבות אותו מי כחינת האחריות המיניסטריאלית והאישית.

על מחלוקת זו בין שרי הביטחון והרמטכ"ל נקרא רביאלוף גור להעיד בפני הממשלה, אולם הוא סירב לעשות זאת ש לא בפניו של משה דיין. ● בנוסף לכל אלה משתמע מדו"ח ועדת חירום, כי דיין נתן את ההוראה לפתוח במבצע צבאי לחילוף הילדים מ בית הספר עוד בשעה 15:15 ביום הטבח, כלומר — קרוב לשלוש שעות לפני תום מועד האולטימטום שנתנו המחבלים. מ צא זה סותר את כל ההודעות שפורסמו עד כה, כאילו הוחלט על המבצע הצבאי רק אחרי שהמחבלים סירבו להאריך את מועד האולטימטום. כתוצאה מכך נמנעה כל אפשרות למשא ומתן נוסף עם המחבלים באמצעות השגריר הצרפתי בישראל. פרט מאתף שנוטע תור כדי בני דור הפרשה: דיין סבר שכתוצאה

להופיע בפני ועדת החוק והביטחון כדי להסביר לחברי הוועדה את מניעיו, על מנת לרכך את התגובות נגדו. חברי הוועדה דחו את בקשתו של דיין, לא איפשרו לו להופיע בפניהם.

מוטה התנגד

לדיין

מסקנות ועדת חירום, עליה הוטל לבדוק גם את כל פעולות הממשלה ביום הטבח מסתבר, בנוסף לכל הפרטים שכבר פורסמו, שמלבד אי העברת מידע מתאים לממשלה, שיאפשר לה לקבל החלטות, ומלבד אי העברת האולטימטום של המחבלים לתעודותיו, ניסה דיין גם להתחמק מאחריות למה שעמד היה להתחולל במעלות כתוצאה מיניסטריון הפריצה לבניין בית הספר.

● תחילה ניסה דיין להעביר את האחריות המיניסטריאלית על הפעולות ל שריהמיטרה. שלמה הילל. הוא עשה זאת עוד בשעה חמש בוקר יום הטבח, זמן קצר אחרי שהתבררה תמונת המצב במעלות. רק אחרי שהיילל טען כי אינו יכול להיות אחראי לפעולות הצבא ב מקום, הסכים דיין לקבל את האחריות על עצמו. ● אחרי שכבר שהה במעלות לחץ דיין על מפקדי יחידות הצבא שנמצאו במקום לבצע ניסיון-חילוץ כבוח. וזאת

מהפעולה הצבאית עוזרים להיהרג רק "שניים-שלושה יודים". בעת שהגיע במסוק ממעלות לירושלים, בשעות אחר הצהריים המוקדמות של יום הטבח, כדי לשכנע את גולדה ושרי הממשלה לאשר את הפעולה הצבאית, נשאל דיין אם פעולה כזו לא תסכן את חיילי הילדים. דיין העריך או כי מיספר ילדים עלולים להיפגע בעת ניסיון החילוץ, אך העריך את מיספרם על אצבעות יד אחת.

רמייה

בתוקף תפקיד

עקב המשמעותיות המחרידות של דו"ח ועדת חירום, המצביעות על אחריותו הישירה של דיין למה שהתחולל במעלות — הרבה מעבר למה שהיה ידוע תחילה — צצה מאליה השאלה: מה מתחייב מכך?

אילו היה דיין ממשיך לכהן כשר ב ממשלה, אין ספק שהפעם היה נאלץ להתפטר, כתוצאה מחוסר-האחריות שהפגין. אך כיוון שאינו עוד שר בממשלה אלא חבר-כנסת בלבד, נבדקו השבוע ה אפשרויות לגבי השלכותיהן של מסקנות ועדת חירום לגבי דיין.

מבחינת החוק היבש, אין שום אפשרות להעמיד את דיין לדין כגין מעשיו באותו יום. החוק קובע כי שר אינו נושא באחריות פלילית או אחרת כגין מעשים שעשה ב תוקף תפקידו.

מישפטנים שבדקו את החוק הצביעו על כך, שקיימת אפשרות קלושה להעמיד את דיין לדין על סמך הטענה כי פעולותיו ביום הטבח חרגו מתוקף סמכותו, ולמעשה עשה מה שעשה לא מתוקף תפקידו. אילו רצתה ממשלת רבין לחלץ את דיין לקיר, ולחסל אותו מבחינה ציבורית, היתה יכולה להסתמך על טענה זו. למרות ש ספק אם בית-משפט היה מקבל אותה.

אבל ממשלת רבין אינה מעוניינת להעמיד את דיין במצב מבין כי שרב זה. שכן כל פגיעה בדיין כמוה כפגיעה בגולדה מאיר, שרבינו עדיין רואה את עצמו תלוי בה.

מסיבה זו ייעשו כל המאמצים להמעיט את אחריותו הישירה של דיין לסיום הד טראגי של פרשת מעלות. עם זאת, ספק אם הפרשה תסתים בכך. פירסום הדו"ח השבוע עלול להסעיר את הורי התלמידים שנרצחו בבית-הספר במעלות, מה עוד שבפי כמה מההורים יש טענות חמורות על כך שהילדים שהוחזקו כבני-ערובה ב ידי המחבלים וניצלו, לא הוזמנו להעיד בפני ועדת חירום.

גם ההחמרה בה נקטה הוועדה במסקנותיה לגבי המלווים שהיו עם התלמידים, לעומת הלשון המסתייגת בה ביקרה את פעולות הממשלה, עלולה לגרום לתרעור מת. לא מן הנמנע שכמה מהנפגעים ינסו להגיש תביעות פרטיות נגד דיין.

ברצות-החברית הוכיחה פרשת ווטרגייט כי אין אדם העומד מעל החוק, אפילו אם הוא נשיא ארצות-הברית בכבודו ובעצמו.

אבל ברצות-החברית קיימת חוקה. במדינת ישראל, בה לא קיים אפילו חוק המחייב שרים באחריות מיניסטריאלית, יכול אדם להתנהג, בתפקידו, כפי שהתנהג, משה דיין ביום הטבח במעלות, ומצוא עצמו פטור מכל עונש.

נחל, כך נאמר, רק בשטחים אשר לדעתה צריכים להישאר בשליטון ישראל לצמיתות. כלומר: גם מפ"ם מעמידה סיפוח שטחים כתנאי לשלום. נותר רק פעם בן מיני סיפוח מפ"מי ובין מכסיסיפוח של ליכוד. השבוע הגיעו הדברים לבסוף להכרעה. במועצת הקיבוץ הארצי נמצא רוב למען גישה. מפ"ם עברה את הגבול, חרתי משמע. שברית גרעיניים. אולם אין זה סוף הקרב. השאלה היא: מי יגשים את החלטה?

בחודשים הראשונים תישלח למקום, פלוריה גה מקובצת" — קבוצה של בני-קיבוצים שיגויסו זמנית לתפקיד זה, ושאינן בדעתם להישאר שם. הבעיה האמיתית תתחיל כאשר יהיה צורך לשלוח למקום גרעין קבוע.

כרגע אין במפ"ם אף גרעין אחד התומך כולו בהתנחלות. בכל גרעין יש מחייבים ושלוליים. שיגור גרעין לגשור יביא בהכרח לפילוג.

התוצאה הנראית לעין: שברית כמה גרעינים, כדי להרכיב לפחות גרעין אחד שיסכים לשאת במלאכת הסיפוח.

זו בדרום רמת-הגולן, מעבר לקו הירוק, לא הרחק מרמות-גשימים, נועדה לשומר הצעיר. אולם במפ"ם ובקיבוציה התגבשה נועה חזקה נגד התנחלות כזאת, המצדיקה בדיעבד את כל שאר ההתנחלויות בשטחים המוחזקים.

אולם המישבצת קרצה להתנגת מפ"ם ולמוסדות הקיבוץ הארצי. איך אפשר לוותר עליה? שמה יתפס עלידי אחרים? האם תיעדר מפ"ם מחלוקת אדמות? מיני ומכסי. הקרב סער ברחבי הקיבוץ הארצי. בדיון אחרי דיון נתגלה רוב גדול נגד ההתנחלות. שוב ושוב דחתה ההנהגה את ההחלטה.

בשבועות האחרונים הופעל כל המכשך הכבד של ההסברה הרשמית. כל ביטאונים מפ"ם והקיבוץ הארצי הטיפו להתנחלות. הוסבר שענייניו, מרום-הגולן ואחרים, אשר מפ"ם התנגדה לעצם הקמתו, הן שהבטיחו את המשך שליטון ישראל ברמת-הגולן.

מנוסה ההסברה נסתבר כי מפ"ם קיבלה עכשיו את עיקר הטענות של המחנה הסיני-פוחיסטי, ומוכנה להתסרף אליו. היא תת

כעבור דקות אחדות קמה אלוני, ניגשה והתיישבה ליד חבריה לסיעה, ודרשה מהם במפגיע לא לנקוט בצעד הפגנתי זה. העלול לסלקה מהממשלה. לאחר שיחה חריפה ונוקבת הסכימו פרידמן ומואב לוותר ל אלוני, כשפרידמן מוסיפה: "אני שומרת לעצמי את הזכות להצביע נגד הממשלה בדברים ששיראו לי חשובים."

כדי להשקיש את מצפונם בכל-זאת, לא הצביעו שני חברי הכנסת על תקציב משרד-הדתות כלל, ונשארו במיונן גם בעת ההצבעה על תקציב משרד-ההסעד.

מיפלות

מפ"ם עברה את הגבול

ההחלטה נפלה. מי יגשים אותה?

ההחלטה נפלה. אחת העמדות האחרונות של המחנה האנטי-סיפוחיסטי התמוטטה. מזה כמה חודשים נטושה המערכה על קיבוץ שעדיין אינו קיים: גשור. נקודה

לאזוני צדוק: "בועז ואני החלטנו להצביע נגד תקציב משרד-הדתות."

"את שואלת אותי או אומרת לי? שאלה אותה שולמית אלוני."

"אני אומרת לך!" השיבה פרידמן, והורה אל כיסאיה.

עזריאל לספק את הסיעה. צדוק התחלחל. למרות שהוא שריהדתות, יודע צדוק כי תיק זה הוטל עליו באורח זמני בלבד, ומישרד-הדתות אינו עומד בראש דאגותיו. אולם כשרמישפטנים ידע צדוק עובדה שהפחידה אותו, ואשר כניראה לא היתה ידועה באותה שעה לשולמית אלוני, שקיבלה את הודעת חבריה לסיעה בשלוות נפש.

לפי חוק יסוד הממשלה, הרי אם סיעה, או חברי-כנסת מאותה סיעה, מצביעים נגד הממשלה בנושאים מסויימים, יכול כל אחד מהשרים לדרוש את סילוקה של הסיעה כולה מהממשלה. אחד הנושאים המצוינים בחוק יסוד הממשלה כרלוואנטים לסילוק, הוא התקציב.

צדוק מיהר להסביר זאת לשולמית אלוני.